

4. Пришел голод. *Мелитополь. Мемориал*. 1990. №5-6 (Май-июнь).
5. Авдеенко С. Палач. *Мелитополь. Мемориал*. 1990. №7 (Июль).
6. Операция выселение. *Мелитополь. Мемориал*. 1990. №8 (Октябрь).
7. Навроцкий Ю. А. Ивдельлаг. *Мелитополь. Мемориал*. 1991. №10-12 (Январь-март).
8. Тимофеев В. Чтобы не повторилось... *Мелитополь. Мемориал*. 1990. №9 (Ноябрь).
9. Тимофієв В. Конференція товариства «Меморіал». *Серп і молот*. 1991. 30 січня.
10. Михайлов В. Осередки товариства «Меморіал» на Півдні України наприкінці 1980-х – 1991 р. Режим доступу: https://revolution.allbest.ru/history/00903279_0.html

Мікрух Ксенія, Сухорукова Юлія,
студентки Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Наковий керівник: Кузьміна Ірина Сергіївна,
викладач Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

Забезпечення прав людини є напрямком державної політики, що реалізується через національні механізми захисту прав людини. Після використання всіх національних засобів правового захисту відповідно до ст. 55 Конституції України кожному гарантується право звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних установ чи органів міжнародних організацій, членом або учасницею яких є Україна.

Незважаючи на домінування в юридичній науці підходів, що джерелами права можуть виступати виключно нормативно-правові акти, слід зазначити, що інтеграція до світової правової дійсності поставила питання про нове розуміння системи джерел права, у тому числі це твердження також стосується джерел права в адміністративному судочинстві. Базування концепції, що джерелами права в адміністративному судочинстві є нормативно-правовий акт, міститься на нормах ст. 5 КАСУ, в якій вказано, що адміністративне судочинство здійснюється відповідно до Конституції України, цього Кодексу та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Крім того, у разі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини, суд застосовує закон, що регулює подібні правовідносини (аналогія закону), а за відсутності такого закону суд виходить із конституційних принципів і загальних засад права (аналогія права) (ч. 7 ст. 9 КАСУ).

Одним із найбільш вагомих питань функціонування адміністративних судів в Україні сьогодні постають питання застосування джерел права в ад-

міністративному судочинстві. Найактуальнішим є використання рішень Європейського Суду з прав людини як джерела адміністративного процесу.

До недавнього часу правові позиції, створені прецедентними рішеннями Європейського суду, не були обов'язковими для України, оскільки у вітчизняній правовій системі перше місце в ієрархії джерел права посідав закон. Проте ситуація змінилася з прийняттям 23.02.2006 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», відповідно до статті 17 якого під час розгляду справ судами України Конвенція та практика Європейського суду повинні використовуватися як джерела права. Це положення спрямоване на реалізацію вказаної вище конституційної норми і норм Закону України «Про міжнародні договори України».

Наведене вище обумовлює, що рішення Європейського суду можна вважати офіційною формою роз'яснення основних (невідчужуваних) прав кожної людини, закріплених і гарантованих Конвенцією, яка є частиною національного законодавства та підлягає застосуванню поряд з ним.

На практиці юристи стикалися з неоднозначним тлумаченням і посиланням адміністративними судами на рішення ЄСПЛ, зокрема в податкових спорах [18]. Таке неоднозначне застосування рішень ЄСПЛ зумовлено власне його неоднозначною правовою природою. Тому однозначне тлумачення рішень ЄСПЛ, зокрема при розгляді та вирішенні адміністративних справ, не є можливим.

Отже, рішення ЄСПЛ за своєю правовою природою є переконливим прецедентом. Водночас слід наголосити, що рішення ЄСПЛ мають умовний прецедентний характер: ЄСПЛ, вказуючи на прецедентний характер своєї практики, не є зв'язаним своїми рішеннями. У ЄСПЛ наявне право переглядати раніше прийняті підходи до вирішення конкретних питань у разі зміни обставин. Юридична природа рішень ЄСПЛ як джерел адміністративного процесуального права відмінна від прецеденту (в його класичному розумінні). У системі континентального права відповідним аналогом є так звана доктрина *jurisprudence constante*.

У системі джерел адміністративного процесуального права джерелом міжнародних зобов'язань України та джерелом її національного законодавства, зокрема адміністративного процесуального, є рішення ЄСПЛ, що набули статусу остаточних відповідно до ст. 44 Конвенції щодо тлумачення і застосування положень Конвенції та протоколів до неї в усіх справах («право Конвенції»). Положення Конвенції як міжнародного договору (правове джерело) перебувають у нерозривному зв'язку з масивом практики ЄСПЛ.

Стосовно порядку застосування адміністративними судами рішень ЄСПЛ у справах, то на практиці існують проблеми щодо матеріального забезпечення судів перекладами рішень ЄСПЛ, а також неоднакового застосування судами відповідних рішень. З іншого боку, враховуючи необхідність усунення прогалин і колізій у національному законодавстві та підвищення

української правозастосовної практики адміністративних судів до європейського рівня, доцільність посилання на рішення ЄСПЛ у судовій практиці є очевидною.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України : офіц. текст прийнятий на 5 сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (із зм. і доп.). К. : Парламентське видавництво, 2002. 72 с.
2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV : із змінами та доп. станом на 2 грудня 2012 р. // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 30. – Ст. 260.
3. Ісмайлов К. Ю. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на систему джерел права України / К. Ю. Ісмайлов // *Держава і право*. 2011. Вип. 51. С. 75–80.
4. Ільков В. Джерела права в адміністративному судочинстві України : Дніпро, 2017. 36 с
5. Ільков В. Система джерел в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник ДДУВС*, 2017.

Міцкевич Вікторія Олексіївна
студентка Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
Кузьміна Ірина Сергіївна,
викладач Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Реалізація права звернення громадян є актуальною проблемою сьогодення. Усе більше громадян борються та відстоюють свої права та інтереси надані нам Конституцією України.

Такий процес полягає у забезпеченні взаємозв'язку громадян з органами державної влади, оскільки надає можливість простеження стану справ, як в цілому в державі, так і в окремому регіоні чи галузі. Система звернень громадян на даний час потребує модернізації та реформування, що необхідно для переходу на більш високий міждержавний рівень.

Метою подальшого розвитку і оновлення системи звернень громадян є покращення взаємовідношення між громадянами і державою, відновлення відчуття захищеності та відповідного підвищення рівня професіоналізму органів держави. На сьогодні рівень довіри громадян до державних органів, на превеликий жаль, достатньо низький. Швидке реагування на звернення та вчасне виявлення проблеми дозволить уникнути багатьох конфліктних ситуацій. Звернення громадян до органу влади здійснюється у формі прохання, претензії чи скарг, в яких описують суть проблеми.

Існує низка правових актів, що регулюють реалізацію права звернення